

Rudar izhaja trikrat na mesec in sicer prvi, drugi in četrti četrtek v mesecu z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto 4 K, pol leta 2 K in četrletna 1 K. — Posamezna številka po 10 vin. — Naročnina za Nemčijo za celo leto 4 marke, za Ameriko 1 dol. 4 cente. Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani, Ilirska ulica 22, prvo nadstropje.

RUDAR

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi petit vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 13 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokrat. — Za razne izjave itd. stane petit vrstica 24 vin. — Reklamacije so poštnine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

GLASILO SLOVENSkih RUDARJEV IN FUŽINSKIH DELAVCEV AVSTRIJSKIH.

6. štev.

V Ljubljani, dne 27. februarja 1914.

V. leto.

Delavci in zajedaci.

(Konec.)

Delavci so delali in jih redili, medtem ko so se oni zvjali v »čarovniških« plesih in prepevali. Kadar je prišla nevarnost po noči in so delavci hiteli v boj, da branijo dom in ognjišče, jim zajedaci niso pomagali nikdar, marveč so se skrili po svojih čarovniških brlogih in pripovedovali ženam in otrokom, da pojdejo delavci v večna lovišča, ki bodo padli v bitki za obrambo doma in ognjišča. In delavci? Delavci so šli v boj in branili dom in ognjišče s srčnostjo leva.

Kadar pa je napačila doba miru in je lakota pretela celemu rodu, takrat so delavcem pripovedovali, da jih je doletela kazen, ker so premalo darovali njim — zajedacem. Tako so zajedaci vedno delili proizvode z delavci, dasiravno niso nikdar toliko proizvedli, da bi redili le enega komarja.

Delavci so študirali čas in sezone in napravili so zemljo, da je pričela roditi živež. Delali so ceste, mostove in pomole, pronašli so tajnosti, ki jih vsebujejo rudnine. Kjer so nekaj bili zaraščeni in neprodorni pragozdi, se danes razprostira žitno polje. Delavci so nalomili kamen, izdelali opeko in zgradili krasne palače. Zgradili so ladje in odpulili v daljni nepoznani svet na nova odkritja. Vedno so delali delavci z umom in rokami, da so zajedaci živeli v izobilju in jim ni bilo treba delati.

Vedno in vedno so bili zajedaci in njih sinovi zadovoljni s položajem. In če so delavci rekli, da niso zadovoljni s takim pasjim življenjem, so jih preganjali, sežigali na grmadah in obešali na vislice. Nemogoče je, da bi pero opisalo vse muke in trpljenje delavcev, ki so ga njim prizadeli zajedaci. Kedar se delavci niso dali krotiti s praznimi bajkami, so zajedaci ukrotili delavce z mečem in ognjem.

Delavci gotovo niso izumili orožja, da bi se rabilo proti njim. Iznášli niso črk in knjig, da bi učitelji pod nadzorstvom zajedacem učili deco delavcev krivih nauk. Niso napravili zakonov, da bi imeli dvojno pravico: za delavce in zajedace. Delavci niso izumili strojev, da bi delali še težje in več trpeli.

Zdaj se delavci zavedajo in poznajo metodo zajedacem. Delavci s svojim spoznanjem vstvarjajo silo, ki bo strmoglavila prestole in zajedastvo v človeški družbi. Na razvalinah strmoglavljenega zajedastva bodo ležali razbiti okovi delavstva, ako delavci spoznajo svojo moč in se združijo v nepremagljivo silo.

Da se to doseže, se ne smejo delavci boriti drug proti drugemu. Njih boj mora veljati le zajedastvu. Kadar bodo delavci prišli do tega spoznanja, bo tudi omajano gospodstvo zajedacem. Zaman se bodo zbirali krog svojega mafika — denarja. Zastonj bodo klicali na pomoč svoje kupljene najemnike; knjig glas bo ostal glas vpijočega v puščavi.

Danes se delavcem mogoče zajedaci posmehujejo. Delavci, ne zmenite se za njih zasmeš. Napačila bo doba, ko bodo morali zajedaci in njih sinovi delati, ako bodo hoteli jesti, oblačiti se in stanovati v človeških stanovanjih. Na svetu bo vse delalo z umom in rokami za dobro vseh. V tej prihodnji človeški družbi se bodo zajedaci in njih sinovi naučili, da kdor hoče živeti, mora delati z rokami ali pa z umom. To bo dober nauk zanje in za delavce za zadoščenje, ker so iztrebili zajedastvo iz človeške družbe.

Samski delavci in bolniška blagajna bratovske skladnice v Trbovljah.

Pri bolniški blagajni bratovske skladnice v Trbovljah vladajo nekam čudni nazori, ki so stalen povod večnim, toda povsem opravičenim pritožbam samskih delavcev, namreč fantov, oziroma kakor v Trbovljah po domače pravijo »puršov«. A tudi oženjeni delavci, ki imajo svoje družine drugje in bi v slučaju bolezni radi šli domov, imajo vsled teh čudnih nazorov dosti vzrokov za pritožbe. Obojim, samskim delavcem, kakor tudi oženjenim delavcem, ki stanujejo v hišah za samce, se od strani bolniške blagajne in pa od strani zdravnikov, kadar namreč zbole, godi velika neopravičljiva krivica. Ta krivica obstoji v tem, da silijo gospodje rudniški zdravniki skoraj brez izjeme vsakega sam-

skega delavca, da mora v slučaju bolezni za vsako ceno iti v rudniško bolnišnico, ne glede na to, ali je to potrebno ali ne. Ako pa tak delavec v bolnišnico ne gre, tedaj enostavno ne dobi nobene bolniške podpore; oziroma nobenih bolniških šihov, tako, da v takem slučaju ostane sploh brez vsake podpore! Nehote se v človeku poraja sumnja, da zdravniki v tem oziru postopajo na neki tozadevni migljaj od »zgoraj«.

Pa naj že bo, kakor hoče, eno je gotovo; kakor hitro prizadeti delavec noče zaradi vsake malenkosti ostati v bolnišnici, mu zdravnik na bolniški listek zapiše kratko, a pomembno orazko, ki se glasi: »nobene bolniške podpore«. Delavec pa naj potem gleda, kako bo v času svoje bolezni živel. Menimo, da zdravniki pač niso za to tukaj, da bi zdravili samske delavce po receptu ravnateljstva, temveč da jih zdravijo tako kakor to potreba in okoliščine narekujejo. Če se zdravniki puste komandirati, je to obžalovanja vredno, če pa na tak način postopajo iz lastnega nagiba, tedaj je tako postopanje brezvestno in vse obsodbe vredno. V zadnjem slučaju bi bili zdravniki potem tisti, ki prizadetim fantom in tudi zgoraj že omenjenim oženjenim delavcem bolniške podpore svojevoljno odjedajo. V splošnem je znano, da rudniški zdravniki v Trbovljah prihajajo na bolniško blagajno z vedno novimi zahtevami: po višje plače, razne remuneracije itd. in da svoje zahtevke običajno tudi vselej dosežejo. Ne da bi jim tega morda zavidali, nasprotno, naše stališče je, da bodi vsako pošteno delo tudi pošteno plačano, to naše stališče velja tudi za delo zdravnikov. Ker pa nam je znano, da se glede plač gospodje rudniški zdravniki v Trbovljah nikakor ne morejo pritoževati in ker nam je tudi znano, da uživajo poleg lepih plač še celo vrsto drugih bonifikacij in navzlic temu še prihajajo z novimi zahtevami, se nam zdi umestno, da gospodom zdravnikom enkrat povemo v brk, da je to, kar počenjajo s samskimi delavci in naj si bo to že na povelje od zgoraj ali pa iz njih lastnega nagiba skrajno umazano. Odjedanje bolniške podpore samskim delavcem je tembolj umazano, ker morajo ne- oženjeni delavci plačevati prispevke v bolniško blagajno ne le za se, temveč tudi družinske prispevke, dasi nobenih družin nimajo. Plačevati torej morajo za nekaj, česar kot samci nimajo in vsled tega tudi ne rabijo. Na vsak način je torej skrajno nepošteno, če se jim za dvojne prispevke odreka vsaka bolniška podpora. Pravimo vsaka, v Trbovljah noben samski delavec ne dobi nobenega vinarja bolniške podpore na roko in naj si bo v slučaju bolezni v bolnišnici ali pa v domači oskrbi.

Ne rečemo, da ni tudi mnogo takih slučajev bolezni, ki po svoji naravi zahtevajo, da dotični delavec, če tudi samski, v bolnišnici ostane, v pretežni večini pa se ne gre za potrebo, temveč za sistem, po katerem se samske delavce za njih poštene pravice do bolniške podpore enostavno na nedopusten način opehari.

Samski, kakor tudi delavci vobče se rudniške bolnišnice v Trbovljah boje, kakor hudič križa, kar na vse zadnje ni prav nič čudnega, kajti komur je na svojem zdravju kaj ležeče, ta v to bolnišnico sploh ne gre, ker mu preti nevarnost, da ga tamkaj zapravi popolnoma. »Lavra« in »ainschmiren«, sta v ti bolnišnici universalni sredstvi, menda za vse bolezni, kaj čuda, da zlasti samski delavci ta recept poznajo že iz glave in da si po vsej pravici ob raznih prilikah brijejo na račun tega »recepta« norce. Prostori so zaduhli, snaga pomanjkljiva, vrh tega pod vodstvom »ficedoktorja« Letnika pod vsako kritiko, skratka pod psom. O »finosti« te kuhinje priča že dejstvo, da bolniki namesto goveje juhe, dobivajo juho, napravljeno iz magijevih kock, ki je po mnenju gospoda Letnika za bolnike menda »zelo koristna«.

Da je tako razmerje nevzdržljivo in da enostavno ne gre, da bi se ravnalo s samskimi delavci, kakor z ljudmi druge vrste, ter da mora tako ravnanje in prikrajšavanje vzbuditi pri teh delavcih odpor, je čisto naravno. Reči pa je tudi treba, da se ta očitna goljufija nad samskimi delavci in nad onimi oženjenimi delavci, ki vsled tega, ker imajo svoje družine drugje, stanujejo v Trbovljah itotako v hišah za samce, vrši pod patronanco c. kr. rudniškega urada v Celju, kateremu je nepravilnost postopanja ravnateljstva in pa zdravnikov v rudniški bolnišnici, v cellem obsegu znana. Gospodom pri rudniškem ob-

uradu celjskem ni le stvar znana, temveč oni so gorostasno krivico prizadetim delavcem naravnost povzročili. Kako so jo povzročili, bomo takoj videli: Sklep, da se krivico, ki se jo nad samskimi delavci od strani bolniške blagajne bratovske skladnice v Trbovljah vrši, odpravi, je napravil občni zbor delegatov združene bratovske skladnice v Trbovljah že leta 1908. Tozadevni predlog so takratni delavski delegati seveda odobrili, oziroma sprejeli soglasno. Ta sklep, ki je bil storjen, kakor videti v prid samskim delavcem, pa ni bil po godu gospodu ravnatelju, ki je proti sklepu protestiral. Gospod ravnatelj je protestiral seveda lahko, njemu v slučaju kake bolezni ne bo manjkalo denarja in tudi v slučaju potrebe ne bo šel v rudniško bolnišnico, temveč v kak sanatorij ali pa v kako morsko kopališče, kjer seveda ne bo jedel »magijeve župe«. Ravnatelju se torej na vse zadnje ni čuditi, da je protestiral, posebno še, če upoštevamo »človekoljubno navado« gospodov ravnateljev, po kateri delavce priškrpimejo povsod in vselej, kadar je to le mogoče. Ampak na omenjenem občnem zboru je bil kot zastopnik rudniške oblasti navzoč tudi komisar rudniškega urada v Celju Bauer, in Bog nezaden, da bi tak komisar pustil nekaj obveljati, kar ni vseč gospodu ravnatelju. Predlog in sklep je bil popolnoma pravičen in kar je bilo glavnega na njem; odgovarjal je tudi določbam zakona o bolniškem zavarovanju, ker pa je bil predlog in sklep v korist samskim in drugim, že omenjenim delavcem, kar gospodu ravnatelju ni ugajalo, je komisar Bauer šel in je, kakor ravnatelju na ljubo, zakonu odgovarjajoči sklep enostavno razveljavil! Gospod komisar Bauer nam bo z ozirom na tako postopanje moral že oprostiti, če mu povemo, da je s tem ukrepom dokazal, da so mu določbe zakona o bolniškem zavarovanju nepoznate, kakor mu je nepoznata kaka španska vas. Ob enem mu pa tudi zagotavljamo, da se bo tudi nega in ves rudniški urad celjski o tozadevnih pravicah delavcev poučilo ravno tako, kakor se je hote ali nehote moralo poučiti o njih že marsikatero okrajno glavarstvo. Smatrali smo vse to za potrebno povedati, da hodo naši samski tovariši vedeli, kje pravzaprav tiči zajec za grmom, da se jim njihovo pošteno pravico do bolniških šihov odreka in mislimo, da se bodo marsikatera dosedanja napačna mnenja o ti stvari razbistrila.

Nepotreben trud.

V Idriji so se dne 18. januarja tega leta vršile nove volitve v drugo skupino rudarske zadruge. Izvoljeni so bili z ogromno večino, kakor ni bilo drugače pričakovati, kandidati, ki jih je postavila idrijska skupina Unije rudarjev avstrijskih. Imenik teh sodrugov je sledeči in sicer so bili izvoljeni za **delegat**: Alič Franc, šofer, Brus Tomaž, rudar, Filipič Tomaž, rudar, Jazbar Bernard, rudar, Jereb Anton VI., rudar, Kogej Jakob III., rudar, Kos Anton II., rudar, Kogej Ivan X., rudar, Peternel Franc II., rudar, Rupnik, Valentin, rudar, Terpin Anton, rudar, Uršič Alojzij, rudar, Gantar Ivan III., rudar, Klemenčič Anton I., rudar, Kopal Josip, rudar, Medvedič Ivan, rudar, Krašna Anton, rudar, Filipič Primož, rudar, Treven Pavel, rudar, Likar Martin, rudar, Curk Ivan, kovač, Šinkovec Matevž II., rudar, Jurman Ignacij, rudar, Tratnik Ivan XIII., rudar.

Za **namestnike**: Velikajne Ivan I., rudar, Velikajne Andrej, rudar, Gostiša Franc, rudar, Kogej Ivan IX., rudar, Bezeljak Ivan II., rudar, Lapajne Valentin IV., rudar, Šinkovec Franc III., rudar, Baloh Leopold, rudar, Vončina Anton IV., rudar, Molek Ivan, rudar, Čar Ivan IV., rudar, Alič Leopold, rudar.

S kandidatno listo ob enem je naša organizacija izdala na rudače tudi oklic, ki se je glasil tako-le:

Rudarji delavci!

V nedeljo dne 18. t. m. se vrši volitev v rudarsko zadruzo pri c. kr. eraričnem rudniku v Idriji. Voliti imate pravico vsi, ki ste 21 let stari in služite najmanj eno leto pri rudniku. Čas volitve je določen od 9. do 11. dopoldne za jamske in zbiralniške delavce v Antonijevi in Barbare čakalnici. Za stavbene delavce od 9. do 11. na vagi in za žgalniške delavce od 11. do 12. v jedilnici na žgalnici.

Ne dajte se begati od nasprotnikov, ki bodo kot vsakokrat tudi pri teh volitvah skušali delati z gago med vami na ljubo erarja in na škodo vam samim. Rudarska zadruga je čisto delavska stvar. Zato morajo biti v njej zastopniki, ki jih vam predlaga delavska stranka in ki jih je delavstvo samo zbralo, ne pa oni, ki vam jih vsiljujejo ljudje, katerih voditelji so vas izdali v poslanski in gosposki zbornici na Dunaju s tem, da so glasovali, da boste morali še nadalje plačevati osebno dohodnino od borega zaslužka 1200 K, namesto še le od 1600 K, kot so predlagali socialno demokratični poslanci v državnem zboru. Zato pa sramujte se vsi pošteni delavci biti kandidati ali pa volilci take stranke, ki vas izdaja, kjer le more in bi to storili tudi nje učenci, če bi jim dali zaupanje. Da se tega obvarujete, oddajte vsi svoje glasove le samo zgoraj imenovanim možem, ki so od delavstva postavljeni. **Odbor.**

Predno pa je izšel ta oklic je organizacija dne 11. januarja sklicala javen shod, ki je predlagane kandidatke soglasno odobrili.

Do tukaj bi mislil človek, da je vse v redu, ne tako idrijski klerikalci. Klerikalna mrhovina, ki skuša okužiti zrak in javno življenje tudi v Idriji, je tudi pri teh volitvah odprla svoje zila in je na vse pretege začela bruhati svoje strupene sline na vse, kar noče plesati po klerikalnih že zdavnaj obrablenih mračnjaških piščalkah. Iz svojega pokvarjenega želodca je pričela idrijska klerikalna mafija bruhati neprebavljive, na pol gnile ostanke klerikalnega nauka v taki množini, da je daleč na okoli tako zoprno zamrdelo, da se je vsakemu poštnemu človeku gabilo. Laž, obrekovanje, zavijanje, natolcevanje, pretenje, skratka podlost je, kakor po navadi, bilo glavno orožje klerikalcev tudi pri teh volitvah. Ni čuda, da se je vsakdo od te mafije z gnusom odvrnil in da je bil končni izid teh volitev za klerikalno svojat tako klavern.

Ne glede na besno osebno agitacijo, je ta klerikalna mafija, ki nastopa pod psevdoimenom neke »Strokovne zveze delavcev eraričnega rudnika v Idriji«, koje obstoj menda straši v od samega sovražstva abnormarno razgretih možganih redkih posameznikov, ki so člani te mafije in ki komaj slišijo rasti travo skozi planke, s katerimi imajo zabite tiste ostanke še zdravih možganov, ki jih še ni ugonobil klerikalni teror, izdala neki protioklic. Ni bil pa ta klerikalni oklic nič družega, kakor čisto navaden pamflet, poln infamnih laži. In dasi je imela klerikalna mafija namen rudarje s tem pamfletom prevarati in je v to svrhu postavila na svojo listo celo vrsto tudi naših sodrugov, se je zahrbtni naklep te čedne družbe popolnoma izjalovil. Poštenih rudarjev, ki so jih klerikalci brez njihove vednosti postavili kot vabo na svojo listo je bilo sram bliskati se na ti listi, za to so šli in so svojemu ogorčenju dali duška s tem, da so kandidature za klerikalce javno odklonili. Radovedni smo pač, če bo ta klobfata klerikalna mafija poučila, da pošteni delavci z zahrbtnim sleparstvom nočejo imeti nobenega opravila.

Klerikalnim zasleplencem zagotavljamo, da bo tudi v prihodnjic, ukaniti delavce, njihov trud zaman.

Boj rudarjev za zvišanje v kraju navadnih dnevnih plač v svrhu ureditve bolniških podpor.

Iz revirja gorenjih planinskih dežel nam pišejo: Kakor znano niso podjetniki nikakršni prijatelji povišanja v kraju navadnih dninarin, ker ima tako povišanje to posledico, da se ob enem tudi morajo zvišati bolniške šihle od strani bolniških blagajin bratovskih skladnic. Nasprotujejo podjetniki takemu povišanju zaradi tega, ker morajo potem tudi oni plačevati višje prispevke in čisto naravno, da tako plačevanje, ki pride v korist delavcem smatrajo gospodje podjetniki za velikansko zlo.

Nasprotovanje podjetnikov torej na vse zadnje razumemo. Da pa tudi politične oblasti, torej c. kr. okrajna glavarstva, kojih naloga je, v kraju običajne dnevne plače, ki služijo kot podlaga, po kateri se določujejo bolniške šihle od časa do časa na novo urediti, posebno pa še takrat, kadar v kraju običajne dninarine od daleč ne odgovarjajo več dejanskim zašlužkom, iščejo najraznovrstnejših izgovorov in tudi drugače uganjajo raznovrstne neumnosti, tega si pojasniti pač ne znamo.

Vzemimo na primer okrajno glavarstvo v Volšperku (Wolfsberg). To okrajno glavarstvo si na noben način noče pustiti dopovedati, da je njegova dolžnost, da opusti svoj zastareli nazor in uredi običajne dninarine v svojem okraju tako, da se bodo te običajne dninarine dejanskim dnevnim zašlužkom vsaj približale. Unija rudarjev avstrijskih je že 3. januarja 1911, torej pred dobrimi tremi leti poslala na okrajno glavarstvo v Volšperk vlogo, v kateri je z ozirom na prejšnje postavke običajne dninarine zahtevala, da okrajno glavarstvo te postavke resničnim zašlužkom primerno prilagodi. Rečeno okrajno glavarstvo je izražen zahtevi sicer ugodilo, iz-

vršilo pa je povišanje običajne dninarine na tako originalen način, kakor tega dosedaj še nismo doživeli: slavno okrajno glavarstvo je namreč na podlagi vloge Unije rudarjev avstrijskih za vse ostale delavce v svojem okraju običajno dninarino povišalo, za rudarje pa ne! Ali ni močrost okrajnega glavarstva v Volšperku naravnost originalna? Vsak človek, ki ima svoje možgane le količkaj v redu bo dejal, da Unija rudarjev avstrijskih ni morda nasprotovala povišanju običajne dninarine za druge delavce, vendar pa, da je imela v prvi vrsti na misli povišanje običajne dninarine za rudarje tega okraja, kar je vendar čisto jasno. Toda poslušajmo dalje, da bomo vedeli, kako pomanjkljivo poznavanje zakonov, in sicer ravno tistih, ki vsebujejo semtertje tudi kako tako določbo, ki prihaja v korist delavcem, vlada pri avstrijskih političnih oblastnijah. Okrajno glavarstvo v Volšperku je svoj famozni ukrep, s katerim je povišanje običajne dninarine za rudarje odklonilo, utemeljevalo s tem, češ, povišanje v kraju običajne dninarine za rudarje ne spada v delokrog glavarstva, temveč v delokrog rudniškega urada! (Tako »brihtno« je svoječasno bilo tudi okrajno glavarstvo v Slovenjem Gradcu. Op. uredn.) Tako utemeljevanje je zares čudno, tako čudno, da ni mogoče verjeti, da bi izviralo edinole iz samega neznanja zakona o bolniškem zavarovanju, kajti gospodje na okrajnem glavarstvu so čisto gotovo tozadevne določbe tega zakona preje pregledovali predno so sploh kaj ukrenili; pri tem pregledovanju pa bi — če bi hoteli — morali na vsak način zapaziti, da rudniški urad pri določevanju višje običajne dninarine pravzaprav nima ničesar opraviti, ker spada ta stva izključno le v delokrog okrajnih glavarstev, ne oziraje se na to, za katero vrsto delavcev se gre. Opravičeno je torej smatrati, da gospod glavar rudarjem svojega okraja povišati navadno dninarino enostavno ni hotel.

Ni torej preostajalo nič družega, kakor da se gospode na okrajnem glavarstvu primerno pouči, kar se je tudi zgodilo. Izvršil je to vlogo načelnik tamošnje naše strokovne organizacije, ki je šel na glavarstvo in tamkaj gospodom pojasnil, da je na vsak način dolžnost okrajnega glavarstva, da stvar vzame v roke in izvede povišanje tudi za rudarje. Ko se je neki komisar imenovanega glavarstva o resnični vesti trditve našega načelnika prepričal, je obljubil, da bo okrajno glavarstvo potom naknadnega razglasa povišalo običajno dninarino tudi za rudarje. To je bilo dne 7. februarja 1913, danes pa ko je od tistega časa poteklo že leto dni, ni po obljubljenem tozadevnem razglasu ne duha ne sluha! Uradno kljuse je torej najbrže vsled svoje brezglavosti in pa birokratizma, na katerem boleha, zopet nekje obtičalo. In ker nas je po dolgem čakanju skrbelo, da se je bolezen ubogega uradnega šimelna nemara še pohujšala, smo si rekli, da ga bo treba pogledati, če ne rabi morda kake pomoči oziroma zdravila, da ne pogine popolnom. Šel je torej na okrajno glavarstvo naš zaupnik za št. Štefan in Volšperk vnovič h gospodu komisarju, da poskusi dobiti pojasnila glede naknadnega razglasa, ki ga je gospod komisar obljubil že dne 7. februarja 1913. Vsi smo bili mnenja, da bi vsak navadni smrtnik tako malenkost tekom enega leta lahko opravil stokrat, ne samo enkrat, in da nam bo naš zaupnik zaraditega prinesel čisto gotovo kakega določnega sporočila, a varali smo se mi in varal se je tudi naš zaupnik, ki je bil z nami mnenja, da bo stvar glede povišanja običajnih dninarin za rudarje končno le rešena. Toda naš zaupnik je naletel na slabo. Opazil je takoj, da birokratična influenza uradnega kljuseta še ni odjenjala, nasprotno k svoji grozi je zaznal, da se je uradnega kljuseta lotila še neka druga do sedaj še nepoznana, a zelo nevarna bolezen. Komisar tamošnjega okrajnega glavarstva je kot odgovor na intervencijo našega zaupnika izjavil, da zaupniki strokovnih organizacij sploh nimajo nobene postavne pravice v kaki stvari posredovati, (!) to pravico imajo k večjemu le tedaj, če se izkažejo s to zadevnim od notarja overovljenim pooblastilom!!! Ljudje božji, ali ste že kdaj kaj takega slišali?! Ta je pa res dobra, tako imenitna, da imenitnejši sploh biti ne more.

Predstavite si, naša strokovna organizacija rudarjev avstrijskih ima pravila, v katerih je med drugim tudi črno na belem zapisano, da je namen Unije varovati interese svojih članov, in ta pravila je potrdila centralna vlada, torej najvišja oblast v državi, sedaj pa pride podrejeni komisar okrajnega glavarstva in v svoji naiynosti odreka zaupniku te organizacije pravico intervencije. Priznava pa to pravico notarjem, čujte, notarjem!!! Ali ni to za počiti?! Ni čuda, da je naš zaupnik nad tako filipiko osumil, tako da mu je kar sapo zaprlo.

Doživeli smo že marsikaj, priznati pa moramo, da pa se nam kaj takega še ni pripetilo. Če gospod komisar okrajnega glavarstva v Volšperku misli, da bomo doprinašali od notarja overovljeno pooblastilo, tedaj mu prav uljudno povemo, da tega storili ne bomo.

Ako pa povišanje običajne dninarine za rudarje ne bo kmalu izvedeno, tedaj pripeljemo vse rudarje iz št. Štefana pred okrajno glavarstvo v Volšperk in si bomo v pričo gospoda komisarja od vseh prizadetih rudarjev naše pooblastilo pustili overoviti, oziroma legalizirati. Če bo tako overovljeno pooblastilo gospodu komisarju všeč, ne vemo. Da bi se pa kak komisar smel na tako brezvesten način igrati z interesi itak dosti izkoriščanih rudarjev in da bi jim kak komisar onemogočil izboljšanje mi-zerno nizke bolniške podpore, to pa ne pojde! Gospoda okrajnega glavarja odločno prosimo, naj v tem slučaju končno napravi red, da se bo lahko miselna igra z interesi rudarjev čim prej prenehala. Ako pa gospodje na okrajnem glavarstvu v Volšperku mislijo, da si rudarji morajo pustiti vse dopasti, tedaj naj si zapomnijo, da to ni res. Tudi rudarjev končno mine potrpežljivost in če kmalu ne izvrše svojo dolžnost, jim zagotavljamo, da bodo rudarji do svoje pravice navzlic temu prišli.

Poročila iz tujine.

Nemčija.

Kako rimski klerikalizem s posebnim veselijem skubi Slovence ne le doma, temveč povsod, koder se pojavijo, nam dokazuje pismo nekega slovenskega rudarja, ki dela v Marxlochu v Nemčiji. Dotičnik poroča:

Pretečeni teden smo dobili rudarji naslednja vabila:

Častiti gospod!

Po želji nekaterih Slovencev hočem ustanoviti cerkveno društvo za tukajšnje Slovence. Ime društva bo: Društvo sv. Barbare za slovenske rudarje v Marxlochu. Namen društva je: 1. podpirati vero, 2. ohraniti edinstvo in mir, prijateljstvo in ljubezen, med društveniki in navajati jih k prijateljskemu medsebojnemu občevanju, 3. podpirati revne društvenike.

V nedeljo, 15. februarja, je popoldne ob polu 3. v Gesellenhausu pri cerkvi sv. Pavla na Bergstr. kratek shod, da se menimo o ti reči. — Gotovo ste tudi vi navdušen za svoj narod, in srčno vas prosim, da naj pridete in se udeležujete!

Slovenski duhovnik
kaplan Jenster.

Rudarji, ki komaj zaslužimo za vsakdanji kruh, naj podpiramo vero! Saj vemo, kako si to misli slovenski (?) duhovnik Jenster. Slovenske rudarje bi rad spravil iz naše mednarodne strokovne organizacije. Seveda, če bo mogel pri tem izvleči nekaj vinarjev za različne »ofre«, bo tudi to poizkusil. Kot zadnji namen tega cerkvenega društva navaja kaplan tudi podpiranje revnih društvenikov. Če bo nabiral društvenike le med rudarji, tedaj bo lahko porabil ves denar le za podpore, ker so rudarji vsi revni. Zato se nam pa zdi, da ne bodo pri tem društvu le rudarji, ampak da je bodo podpirali tudi bolj petični ljudje, saj dobro vemo, kako složno delujeta cerkev in kapitalizem. Proti koncu vabila se pa slovenski (?) kaplan Jenster naenkrat spomni tudi slovenskega naroda. Najbrž se mu je zdelo, da je zgolj podpiranje vere kaj slaba privlačna sila za pristop k društvu in je še malo zabrenkal o navdušenju za narod. Kaplan Jenster, pristen German, bo navduševal tukajšnje rudarje za slovenski narod! Dobro vemo, kam pes taco moli. To društvo ima v resnici le en namen: Delovati proti razširjenju socializma med slovenskimi rudarji. In za kaj takega se katoliški duhovnik izpremeni čez noč v Slovenca! Saj že slovenščina na vabilih izpričuje, da je Jenster res Slovenec.

Iz bratovskih skladnic.

Vsem delegatom bratovske skladnice v Možicah služi naj v znanje, da se bo letošnji občni zbor te bratovske skladnice na podlagi sklepa z dne 14. februarja t. l. vršil dne 25. marca 1914 od 8. uri zjutraj pri Bergšafferju. V slučaju, da bi ob določeni uri občni zbor vsled premalega števila navzočih delegatov ne bil sklepčen, se vrši občni zbor za pol ure pozneje, ob pol 9. uri, ne oziraje se na število navzočih delegatov. Vsekakor izvoljenim možem nujno priporočamo, da se za vse prizadete rudarje tako važnega zborovanja točno in polnoštevilno udeležijo.

Občni zbor bratovske skladnice v Idriji.

Občni zbor bratovske skladnice v Idriji se vrši v nedeljo, dne 1. marca 1914 v »Barbare čakalnici« in mu bo

dnevni red:

1. Čitanje rešitve zapisnika občnega zbora z dne 29. junija 1913.
2. Letno poročilo in odobrenje letnih računov.
3. Volitev odbora.
4. Volitev nadzorništva.
5. Prememba pravil.
6. Predlogi.

V nastopnem objavljamo poročilo in računski zaključek te bratovske skladnice.

Letno poročilo

o delovanju in stanju bratovske skladnice eraričnega rudnika v Idriji za leto 1913.

Načelnštvo je imelo v minulem letu 1913. 12 rednih mesečnih sej, en redni občni zbor dne 16. sušca in en izredni občni zbor dne 29. junija 1913.

Dnevni red rednega občnega zbora je bil sledeči:

I. Čitanje rešitve zapisnika izrednega občnega zbora z dne 9. decembra 1912.

II. Letno poročilo in odobrenje letnih računov.

III. Volitev nadzorništva.

IV. Prememba pravil.

V. Predlogi.

Dnevni red izrednega občnega zbora dne 29. junija 1913:

I. Sestava novih pravil bratovske skladnice.

II. Predlogi.

Oba občna zbora sta se vršila pod predsedstvom c. kr. dvornega svetnika in predstojnika rudniškega ravnateljstva gospoda Josip Bittek a.

Navzočih je bilo pri prvem občnem zboru 74 in pri drugem 69 delegatov.

Število članov.

	1912	1913
Rudniških polnopravnih	1114	1143
Šumarskih	5	5
Rudniških manjpravnih	52	35
Skupaj	1171	1183

Število preskrbovancev.

	1912	1913
Rudniških	348	364
Šumarskih	56	53
Skupaj	404	417

Število soprog.

	1912	1913
Rudniških in šumarskih polnopravnih članov	711	693
„ „ „ „ preskrbovancev	315	327
„ „ „ „ vdov	255	255
Skupaj	1281	1275

Število otrok.

	1912	1913
Rudniških in šumarskih polnopravnih članov	1343	1263
„ „ „ „ preskrbovancev	228	246
„ „ „ „ sirot	169	184
Skupaj	1740	1693

Število obolelih in izplačanih bolniških dnin.

	Obolelih:	Izplačane dne:
Rudniških polnopravnih članov	1093	36.645 K 27 v
manjpravnih	1	9 „ 27 „
Šumarskih polnopravnih	51	761 „ 28 „
Skupaj	1145	37.415 K 82 v

Število umrlih.

	1912	1913
Rudniških polnopravnih članov	6	8
preskrbovancev	20	32
Šumarskih	1	3
Soprog rudniških polnopravnih članov	9	12
in šumarskih preskrbovancev	9	9
Rudniških in šumarskih vdov	15	19
Skupaj	60	83
Otrok polnopravnih članov	34	33
rudniških preskrbovancev	6	1
Sirot	4	7
Skupaj	44	41
„	104	124

Vpokojenih je bilo tekom leta.

Rudniških polnopravnih članov	45
---	----

Izstopilo med letom.

V državno službo	4
Radi drugih vzrokov	12

Pristopilo med letom.

Rudniških polnopravnih članov	98
---	----

Račun bolniške blagajne za leto 1913.

Tek. štev.	D o h o d k i	Posamezno		Skupaj		Tek. štev.	I z d a t k i	Posamezno		Skupaj	
		K	v	K	v			K	v	K	v
1	Rudniški prispevki			59098	61	1	Bolniščina			37466	01
2	Šumarski			94	56	2	Stroški zdravnikov in bolniški pregled:				
3	Globe			740		a)	kurjava ordinacijskih sob	151	92		
4	Razni dohodki:					b)	snaženje	163	20		
a)	vrnjene bolniške dne	43	94			c)	papirpavšala	52	—		
b)	obresti hranilnih vlog	33	25	77	19	d)	pisalna pavšala	14	40		
						e)	bolniški pregled	240	—	621	52
						3	Zdravila in zdravstveni pripomočki			11099	09
						4	Stroški bolnišnic in zavodov:				
						a)	javne bolnišnice v Ljubljani	966	80		
						b)	prevažanje v in iz javne bolnišnice	571	60		
						c)	bratovska bolnišnica	176	04	1714	44
						5	Pogrebni stroški			1637	—
						6	Izredne podpore:				
						a)	bolniške podpore	999	—		
						b)	miloščine	33	60		
						c)	mlečni doneski	2648	—		
						d)	potovalnina tujim rudarjem	15	—	3695	60
						7	Upravni stroški:				
						a)	plača računovodji	500	—		
						b)	rudniškemu blagajniku	100	—		
						c)	odškodnina za zaradi sej zamujene dne	302	50		
						d)	kurjava in snaženje bratovske pisarne	136	04		
						e)	pisarniške potrebščine	7	20		
						f)	nabava knjig, tiskovin itd.	350	51		
						g)	razne nagrade	254	—	1650	25
						8	Razni izdatki:				
						a)	milodarne stvari	1025	20		
						b)	plača rudniški babici	25	20	1050	40
						9	Izdatki za šumarje na račun šumarske uprave			302	80
						10	Plodonosna naložitev glob			740	—
						11	Obresti k glavnici naložene			33	25
							Skupaj			60010	36

Računski zaključek bolniške blagajne.

Tek. št.	D o h o d k i	Skupaj		Tek. št.	I z d a t k i	Skupaj	
		K	h			K	h
1	Rudniški prispevek	59098	61	1	Bolniške dne	37466	01
2	Globe	740	—	2	Stroški zdravnikov in bolniški pregled	621	52
3	Prispevek šumarske uprave	302	80	3	Zdravila in zdravstveni pripomočki	11099	09
4	Obresti hranilnih vlog	33	25	4	Stroški bolnišnic in zavodov	1714	44
5	Tekoče obresti obligacij	146	68	5	Pogrebni stroški	1637	—
6	Rezervni zaklad od leta 1912	80	—	6	Izvanredne podpore	3695	60
7	Razni dohodki	9085	31	7	Upravni stroški	1650	25
		43	94	8	Kurzna izguba pri ljubljanskih srečkah	47	50
				9	Odpis inventarja	148	75
				10	Razni izdatki	1050	40
				11	Izdatki za šumarsko upravo	302	80
				12	Kurzna izguba pri obligacijah	98	62
				13	Rezervni zaklad koncem leta 1913	9998	61
	Skupaj . .	69530	59		Skupaj . .	69530	59

Premoženje bolniške blagajne.

Tek. št.	I m o v i n a	Skupaj		Tek. št.	D o l g o v i n a	Skupaj	
		K	h			K	h
1	10 ljubljanskih srečk po 62 K	620	—	1	Rezervni zaklad koncem leta 1913	9998	61
2	V mestni hranilnici v Ljubljani	168	01				
3	V poštni hranilnici globe	988	60				
4	Vrednost državnih obligacij	5013	—				
5	Tekoče obresti državnih obligacij	80	—				
6	Vrednost inventarja	2826	20				
7	Dolgovina šumarske uprave	302	80				
	Skupaj . .	9998	61		Skupaj . .	9998	61

Račun preskrbninske blagajne za leto 1913.

Tek. št.	D o h o d k i	Čekovni in klirinški promet		Posamezno		Skupaj		Tek. št.	I z d a t k i	Čekovni in klirinški promet		Posamezno		Skupaj	
		K	h	K	h	K	h			K	h	K	h	K	h
1	Gotovina začetkom l. 1913.					13374	78	1	Preskrbnine po § 36 starih pravil br. skl.:						
2	Članski prispevek:								a) rud. in šum. vpokojencem . K 3619-20						
	a) po § 34		55	5631	04				b) rudniškimi in šumar. vdovam K 3214-36						
	b) " " 35			2331	45				c) rudniškimi in šum. sirotam . K 2061-80	8895	36				
	c) " " 36			521	86				2 40 % povišanje preskrbnin po § 76 pravil br. sklad.:						
	d) " " 77	155	28	27281	33				a) rudniškimi vpokojencem . . K 11533-87						
	e) " " 23			40	98	35906	66		b) rud. vdov. " 2420-57	14465	81				
3	Članski in rudniški prispevek skladničarjev za čas dopusta [v smislu § 43 in sicer:								c) rud. sirot. " 511-37						
	a) po § 34			663	37				3 Preskrbnine po § 76 pravil br. sklad.:						
	b) " " 35			114	24	794	50		a) rud. in šum. vpokojencem . K 70992-13						
	c) " " 77			11	89				b) rudniškimi in šumar. vdovam K 9111-51						
4	Ženitvene pristojbine v smislu § 37 in sicer:			228		246			c) rudniškimi in šum. sirotam . K 3973-37	84077	01				
	a) po § 34								4 Preskrbnine po § 21 pravil br. sklad.:						
	b) " " 77			18					a) rudniškimi vpokojencem . . K 1470-10						
5	Rudniški in šumarski prispevek	94	56			35822	77		b) rud. vdov. " 218—	1923	33				
6	Vračilo hipotečnega posojila	127	82			12871	08		c) rud. sirot. " 235-23						
7	Obresti:	1597	56						5 Izposojena hipotečna posojila					8750	—
	a) hipotečnega posojila	694	20	5301	77	49294	57		6 Izplačani rezervni deleži	183	76			369	79
	b) državnih obligacij			43992	80				7 Razni izdatki:						
8	Vloga v čekovnem in klirinškem prometu	107000							Vrnjeni vložek bolniški blagajni					94	56
9	Obresti vloge v čekovnem in klirinškem prometu	1271	85						Nakup čekov pri pošto hranilničnem uradu	5	41				
10	Razni dohodki:								8 Vloga v čekovni in klirinški promet					107000	—
	Najemščina vrtov za l. 1913.					14	02		9 Gotovina koncem l. 1913.					32110	03
									10 Gotovina z obrestmi vred koncem l. 1913. pri čekovnem in klirinškem prometu	14025	62				
	8kupaj . .	123576	30			148324	38		Skupaj . .	123576	30			148324	38

Računski zaključek preskrbninske blagajne.

Tek. št.	D o h o d k i	Posamezno		Skupaj		Tek. št.	I z d a t k i	Posamezno		Skupaj	
		K	v	K	v			K	v	K	v
1	Članski prispevek:					1	Preskrbnine po prehodninskih določilih:				
	a) po § 34	5681	59				a) preskrbovancem	86145	20		
	b) " " 35	2381	45				b) vdovam	14746	44		
	c) " " 36	521	86				c) sirotam	6546	54	107438	18
	d) " " 77	27436	61			2	Preskrbnine po splošnih določilih				1923
	e) " " 23	40	98			3	Izplačani rezervni deleži				553
	f) " " 43 članski in rudniški prispevki za čas dopusta	794	50			4	Vloga v čekovni in klirinški promet	107000	—		—
2	Ženitvene pristojbine	246	—	37102	99	5	Nakup čekov itd.	5	41	107005	41
3	Rudniški in šumarski prispevek			36045	15	6	Razni izdatki:				
4	Obresti obligacij in hipoteknih posojil			49988	77		a) Kurzna izguba	24662	—		
5	Vloga v čekovni in klirinški promet			107000	—		b) vrnjeni vložek bol. blagajne	94	56	24756	56
6	Obresti vloge v čekovnem in klirinškem prometu			1271	85	7	Rezervni zaklad koncem leta 1913			1128699	33
7	Razni dohodki: najemščina vrtov			14	02						
8	Rezervni zaklad od leta 1912			1138953	58						
	Skupaj			1370376	36		Skupaj			1370376	36

Premoženje preskrbninske blagajne.

Tek. št.	I m o v i n a	Znesek		Tek. št.	D o l g o v i n a	Znesek	
		K	h			K	h
1	Gotovina koncem leta 1913.	32110	03	1	Rezervni deleži v obrestih vred	6418	34
2	Imovina pri čekovnem in klirinškem prometu	14025	62	2	Pogodba z dne 14. grudnia 1885	6100	—
3	Vrednost državnih obligacij	918952	—	3	Pogodba z dne 21. listopada 1898	860	—
4	Tekoče obresti istih	14426	66	4	Rezervni zaklad	1128699	33
5	Vrednost hipoteknih posojil	142145	02				
6	Vrednost nepremičnin	14000	—				
7	Rezervni deleži z obrestmi vred	6418	34				
	Skupaj	1142077	67		Skupaj	1142077	67

Predsednik
J. Billek I. r.
c. kr. dvorni svetnik.

Bratovska skladnica eraričnega rudnika v Idriji
dne 4. svečana 1914.

Za nadzorništvo:
Franko Fran II., Jazbar Bernard,
Kobal Josip I. r.

Vun z bolniško podporo za samske delavce v Trbovljah.

Na drugem mestu smo obrazložili razmerje samskih delavcev (»puršov«) in pa onih oženjenih delavcev, ki imajo svoje družine drugod, sami pa v Trbovljah tudi stanujejo v rudniških hišah za samce napram bolniški blagajni združene bratovske skladnice trboveljske.

Povedali smo tudi, kdo je temu kriv, da ti delavci v slučaju delanezmožnosti ne dobivajo pripadajoče jim bolniške podpore. Predno nadaljujemo naj še omenimo, da je v Trbovljah cela vrsta tudi takih samskih delavcev, ki imajo še starše in katerim kakor tudi sploh marsikaterim drugim, bi bilo v slučaju kake bolezni doma veliko bolj postrženo, kakor pa v rudniški bolnišnici, ki pa je bolj podobna »špehovki«, kjer morajo vdihavati v sebe skvarjeni zrak in zavživati imenitno »košto« gospoda Letnika. Toda niti tem se ne prizanaša, bodisi da morajo zaradi vsake malenkosti v bolnišnico, kjer dobivajo vsaj magijevo juho in »lavro«, kar naj bi nadomestilo bolniške šihite, ali pa ne dobe sploh nič, kar je za gotove gospode seveda najbolj poceni. S tako manipulacijo pa prizadeti delavci ne morejo biti na noben način zadovoljni.

Bliža se zopet občni zbor bratovske skladnice, ki se bo vršil tekom meseca marca. In da spravi prašanje glede bolniških podpor za samske delavce zopet v tir in na dnevni red bodočega občnega zbora, se je strokovna organizacija odločila porabiti to priliko na ta način, da bo predstojništvu bratovske skladnice poslala spomenico, v kateri zahteva, da predstojništvo stvar postavi vnovič na dnevni red občnega zbora. Predlog, ki je sestavljen v obliki spomenice, se glasi:

Na p. n. predstojništvo Združene bratovske skladnice za premogokope Trboveljske premogokopne družbe, nahajajoče se v okraju c. kr. rudniškega urada v Celju

v Trbovljah.

Postopanje gospodov zdravnikov bratovske skladnice v Trbovljah, ki se ne ozirajo na žalostno dejstvo, li imajo neoženjeni člani bolniške blagajne po prestani bolezni kak vinar za nadaljne življenske potrebe, in se jima skoraj v slučajih bolezni odreka bolniška podpora, vzbujajo med člani največjo nezadovoljnost, ne le proti gosp. zdravnikom, temveč tudi proti bolniški blagajni sami. To postopanje je tembolj krivično, ker neoženjeni člani ne plačujejo samo prispevke k bolniški blagajni, kakor jih določuje § 19 njenih pravil, temveč so vrhu tega primo-

rani plačevati prispevke tudi za družine, kakor jih določuje § 20 teh pravil, dasiravno nikakoršnih družin nimajo. Neoženjeni člani plačajo torej prispevek zase in za družino, ne dobe pa v slučaju bolezni, vse eno, če se nahajajo v bolnišnici ali pa v domači oskrbi, nikakoršne bolniščine.

Ker se to vneboupijoče, krivično postopanje nahaja tudi v nasprotju z zakonom, stavijo podpisani neoženjeni člani in tudi oni, ki so oženjeni in bivajo njih žene izven Trbovelj, prošnjo:

P. n. predstojništvo bratovske skladnice blagovoli naj prihodnjemu občnemu zboru določiti kot dnevni red tudi preuredbo § 14. odstavka 7. obstoječih pravil ter stavijo v svrhu preuredbe pravil sledeči predlog:

Odstavek 7, § 14. obstoječih pravil se v obstoječi obliki popolnoma razveljavi in s sledečim besedilom nadomesti:

»Vsem v bratovskoskladnični bolnišnici ali v drugih bolnišnicah se nahajajočim članom se za čas bolnišnične oskrbe od bolniške blagajne izplača polovica bolniščine, katera jima po pravih pristoja.«

Za ta predlog bodo naši zaupniki hodili po vseh hišah in nabirali podpise. Prosimo torej vse samske delavce in tudi vse one oženjene delavce in tudi vse one oženjene delavce, kojih družine se nahajajo izven Trbovelj, naj ta predlog gotovo podpišejo.

Predlog bo podprt s podpisi potemtakem bo željo prizadetih delavcev pač dosti jasno in zgovorno izražal. Radovedni pa smo, če bo imel ravnatelj ali pa kak komisar zopet toli žalostnega poguma, povsem opravičeno stvar delavcev, kadar bo sklenjena zopet razveljaviti. Za ta slučaj pa gospodo že vnaprej zagotavljamo, da miru ne bomo dali; naša parola je in bo: »vun z bolniško podporo za samske delavce!« Samske tovariše pa ob enem tudi opozarjamo, da bo boj proti krivicam veliko lažji in uspeh veliko bolj siguren, če se bodo vsi do zadnjega oklenili strokovne organizacije, zato naj tudi v tem oziru stori vsak svojo dolžnost in ni vrag, da ne bi pravična stvar zmagala.

Dopisi.

Trbovlje. Volitev za občinski odbor je razpisana in se vrši v Trbovljah v občinski hiši (stara šola) dne 2. marca t. l. za tretji razred od 8. dopoldne do 12. in od 2. popoldne do 9. zvečer. V torek dne 3. bo skrutinij za tretji razred. Drugi razred voli dne 4. marca od 8. do 12. dopoldne in od 2. do 5. zvečer; prvi razred voli dne 5. marca od 9. do 11. dopoldne. Vsak volilni razred voli 10 odbornikov in 5 namestnikov. Volilne legitimacije se raznašajo in jih do-

stavljajo občinski stražniki vsakemu volilecu na dom. — Opozarjamo cenjene volilce posebno na to, če se ne bi dostavila kateremukoli, ki je v volilnem imeniku vpisan, volilna legitimacija tri dni pred volitvijo na dom, naj se takoj zgleda v Trbovljah pri sodr. Antonu Uletu v društveni pisarni, v Hrastniku pa pri s. Karlu Malovrhu v konsumnem društvu. Nihče naj ne čaka do zadnjega in naj raje prej preskrbi, kar je potrebno. Kakor vse kaže, bo boj med Nemci in Slovenci hud. Kakor je iz kandidatnih imenikov razvidno, kandidirajo v prvem in drugem razredu Nemci kakor Slovenci same ravnatelje, obratne vodje, veleposestnike itd.

Velenje. Ker se že dalje časa nismo nič oglasili bi marsikdo nemara mislil, da nam velenjskim rudarjem sedaj cveto rožice in da je pri nas drugače vse v redu. Da pa temu ni tako, hočemo tukaj dokazati. Poleg drugih raznih »prijetnostij« si tukajšnji rudarji pri majhni plači za težko delo morajo pustiti dopasti tudi razne prav nepotrebne grobosti. Odlikujeta se glede »prijaznega« tona posebno tukajšnji šihtmojster in še neka druga mu sorodna duša, namreč nadpaznik. Njih posebno »fino« oliko občutijo delavci zelo pogostoma, zlasti pa ob plačilnih dnevih. Izplačevanje krvavih soldov, ki jim gospodje pravijo »plača«, se vrši sedaj, kakor znano vsakih štirinajst dni. In zdi se, kakor bi ta dva fina gospoda s posebnim veseljem vselej porabljala to priliko, da nad izmučenimi delavci izlijeta precejšen del vsebine svoje neotesane robotosti. Gorje tistemu, ki ne stopi k vzvišenemu podjetniškemu tabernakeljnu, namreč k oknu, skozi katero se vrši izplačevanje, potuhnjen, popolnoma skesan in s klobukom pod pazduho, kakor berač, gori omenjena dva možakarja ga z huronskim rjoventjem takoj naučita »maniro«. Morda sta oba mnenja, da so delo opravili kakšni nevidni jamski duhovi in da prihajajo rudarji po neko plačilo le tako nekako iz navade, katero bi rada odpravila, kar pa najbrže ne bo šlo. In kdo je temu kriv, da gotovi gospodje z rudarji smejo tako postopati? Nihče drugi, kakor rudarji sami! Staviti gremo sto na eno, da ne bi imel nihče tistega predrznega čela, če bi se zavedal, da ima opraviti z kompaktno maso organiziranih rudarjev. Ker pa se prizadeti ljudje zavedajo dejstva, da je strokovna organizacija rudarjev še precej šibka, za to si vsak pastir domišljuje, da so rudarji brezpravna tolpa, s katero sme vsakdo ravnati in postopati kakor mu je drago. A nezavedanje es svoje dolžnosti na strani rudarjev daje povod še drugim krivicam, kojih osti rudarje zadevajo prav do živega. Le čujmo! V številki 27. »Rudarja« od prejšnjega leta, je bila objavljena nova plačilna tabela, ki se je na pri-

zadevanje naše strokovne organizacije z upravo velenjskega premogovnika dne 27. avgusta leta 1913. sklenila. Po določbah tabele te pogodbe je bilo vsakemu kopaču za vsakih 6 huntov premoga zagotovljeno plačilo v znesku 4 krone, ki se je pri večjem številu napravljениh huntov sorazmerno stopnjevalo. Poleg še drugih stvari je bil kopačem zagotovljen tudi brezplačen smodnik, torej razstrelila. In kaj imamo danes? Uprava, ki ne spi in razmere med rudarji, kar se tiče njih nesloge ter moči organizacije dobro pozna, in sicer boljše pozna, kakor bi marsikdo izmed naših tovarišev mislil, je enostavno šla in je sklenjeno pogodbo kar poteptala! Od 15. februarja t. l. je samovoljno določila nove plačilne postavke za pogojno delo, (Geding) in razume se, da je določila take plačilne postavke, pri kateri bo profitirala sama! Nova plača za hunt premoga znaša sedaj 55 vinarjev, kar znaša za 6 huntov 3 K 30 v, torej za celih 70 vinarjev manj, kakor pa popreje! Kar pa je najbolj obžalovanje vredno pa je to-le: Kakor rečeno je bila po pogodbi določena plača za 6 huntov 4 K, da pa bo stvar popolnoma razumljiva, pristavljamo, da je za nadaljni sedmi hunt znašala pogodjena plača 20 vinarjev. Nekaterim kopačem pa to ni bilo všeč, ker se jim plačilo za sedmi hunt zdelo premajhno. In ker so se nekateri sedmi hunt polniti branili in so se vrhu tega še proti tej določbi pogodbe celo pritoževali, so prav sami upravo premogovniki vzpodbujali, da preuredi plače po svojem. Preudarnejši del kopačev se seveda iz umevnih razlogov tej preuredbi branil, ampak uprava je manjšini s prav velikim veseljem ustregla. Kako tudi ne? Vsaj bi tistega podjetnika tudi radi poznali, ki bi bil tak gumpec in ne bi hotel ustreči, če prav tudi manjšini, če ima sam v naprej dobro preračunano, da ne bo on tisti, ki bo pri taki preuredbi gor plačal, ampak da to bodo delavci! Posledice nove preuredbe pa so za kopače tako hud udarec, da si hujšega niti misliti ne moremo. Le računajmo! 6 huntov po 55 vinarjev znaša natančno 3 K 30 v in ker je plača po novem, za sedmi hunt tudi 55 vinarjev, znaša torej sedanja plača za 7 huntov premoga 3 K 85 vinarjev! K temu pa po novem še prihaja smodnik, katerega bodo kopači morali plačevati sami! Tako torej za 7 huntov kopač ne dobi niti 3 K 85 v, dočim je popreje za 6 huntov dobival 4 krone čiste plače! In sedaj si predstavimo položaj kopačev, ravnateljstvu cela uredba, ki je bila seveda v prid delavcem ni bila všeč, kar je sicer po podjetniški metodi naravno, ampak nenaravno in nerazumljivo je, kako so prihajali nekateri kopači do tega, upirati in celo pritoževati se proti sedmemu huntu, ko bi vendar morali pomisliti, da so zaupniki organizacije po svoji najboljši vesti sklenili to, kar se je v danih razmerah skleniti in doseči dalo. Vsaj se je v zadnjem času itak slutilo, da ravnateljstvo namerava na določene plače napraviti naskok, da kopače glede zaslužkov pritisne ob zid, pričakovati bi torej bilo, da se prizadeti rudarji strnejo v močno skupno strokovno organizacijo, da preteči atentat na njihove plače preprečijo. Če pa se to ni zgodilo, nasprotno, če so nekateri dajali upravi premogovnika s svojimi pritožbami celo še potuho za skrajšanje plač je to pač vsega obžalovanja vredno. Naravnost milo se mora človeku storiti, ko opazi, da vlada med našimi tovariši še tolika nezavednost, da pljuje v svojo lastno skledo. In nehotne nastane tudi vprašanje, kaj pomaga vse prizadevanje zaupnikov in organizacije, če si delavci enkrat že pridobljeno meni nič tebi nič zopet puste vzeti. Oni pa, ki so se pritoževali naj se primejo sedaj za nos, kajti vse to, kar se je zgodilo je posledica tega, ker naši velenjski tovariši še vedno niso prišli do prepričanja, da je njihova prva in zadnja dolžnost, da so od prvega do zadnjega vsi člani svoje strokovne organizacije, ki si vestno prizadeva, da obstoječe razmere zboljša in rudarje pred vsakim poslabšanjem varuje. Kam nesloga in pa mlačnost napram organizaciji vodi, sedanji slučaj pač dosti jasno dokazuje. Tovariši, storite v tem oziru svojo dolžnost, da se nam kaj takega prihodnjik več ne pripeti. Vse v organizacijo!

Hrastnik. Pri tukajšnjem premogovniku imamo nekega paznika, po imenu Obrol (ne Obervol), ki je svoj poklic očitno zgrešil, kajti posel konjskega priganjača bi mu vsekakor boljše pristojal, kakor pa posel paznika. Dasi ni še dolgo od tega, se vse eno zdi, da se mu je spomin na oni čas, ko je moral tudi še sam trdo delati izkadil iz njegovih možganov. Na vse to je v sorazmerno kratkem času pozabil in se vede sedaj tako, kakor kak grašinski birič iz davnih časov, in si tudi kot tak lasti pravico, kakega delavca kar na mestu preteptati. »Visoki gospod« Obrol je mož, ki ne prenese nikakega ugovora in če je to še tako opravičen. Njega mora brez pardona vsakdo ubogati, pri delu mora vsakdo brez ugovora

izvršiti, kar mu zapove, ne glede na to ali je dotični delavec sploh v stanu izvršiti, kar bi Obrol rad ali ne, to njega nič ne briga, vsakdo naj menda po njegovem mnenju ima fizično moč kakega bika ali pa vola. Da je temu tako nam dokazuje, sledeči slučaj. Dne 2. t. m. ni mogel neki 17letni fant zmagovati na nekem kraju, kjer se proga vsled klanca dviguje, vozič (hunt) in ker torej ni mogel fant voziča po močno se dvigujočem tiru izriniti, je bil ta fant, čujte in strmite tako »predrzen«, da se je to »upal« povedati »njemu«! In kaj je storil »on« gospod paznik Obrol? Vsak človek, ki ima normalno razvite možgane, bi dejal, no, kaj je mogel napraviti, poklical je še koga, da fantu pomaga ali mu je morda celo sam pomagal vozič izriniti, vsaj bi navsezadnje tudi tako »visokemu gospodu« ne padla krona raz glavo. Kaj še, v takem slučaju ima Obrol na razpolago vse drugo pomoč, ki je sicer zelo radikalna, ki pa ima navsezadnje to slabost, da voziča ne porine sicer nikamor, pač pa je ta radikalna pomoč precej govoreč dokument posurovele narave gospoda paznika Obrola. Fanta je enostavno prijel in namestu, da bi pomagal izriniti vozič, ga je pričel daviti ter z glavo butati ob les. To pa Obrolu še ni zadostovalo, poleg svojega surovaštva si je dovolil še to nesramnost, da je šel fanta k obratnemu vodji še zatožit (!) in je vsvoji neskončni ljubezni do delavcev dosegel, da je bil fant iz jame prestavljen na površje, koder seveda ne zasluži toliko kakor v jami. Skratka, odjedel mu je tudi nekaj na plači. Vsekakor bi Obrolu svetovali, naj bi se spametoval in nehal uganjati take zlobnosti, kajti vselej se taki izbruhi ne izplačajo in bi tudi mi bili prisiljeni nastopiti drugih potov, kar bi mu njegovo kri znalo precej shladiti.

Železna Kapla. Nekega dne meseca februarja t. l. je neki tukajšnji rudar snažil med opoldanskim odmorom izpravljalno progo. Neki drugi rudar, ki je vedel, da izvršuje njegov tovariš to delo med odmorom brez vsake posebne odškodnine, je z roko sam sebi napravil nekaj kolobarjev, kar je pomenilo toliko, kakor je oni, ki med opoldanskim odmorom dela zastoj, nespameten. Obenem pa je hotel dobrohotno opozoriti, da bi pametneje napravil, če bi opoldanski odmor porabil raje za to, za kar je določen namreč za počitek. Na celi stvari sicer ni bogve kaj. Videl pa je to predstojnik Šteiner in zdi se, da so ga znamenja prvega rudarja tako presenetili, da so se tudi njemu začeli delati kolobarji in sicer nemara kar v glavi... Še tega dne je nekemu tretjemu delavcu pripovedoval, češ, V. je kazal na glavo, da je J. neumen, ker je snažil progo, da bo lažje vozil. Da pa V. ni kazal na glavo zaradi tega, ker J. snaži progo, da bo lažje vozil, temveč zaradi tega, ker opravlja to med opoldanskim odmorom brezplačno, tega seveda ni povedal! In še drugi dan gospodu Šteinerju kolobarji niso dali miru. Prišel je k V. samemu in je še temu enkrat dejal: kaj ne, J. je neumen, ker snaži progo, da bi lažje vozil! G. Šteiner bi pač pametneje napravil, če bi pustil delavce s takimi neslanimi opazkami pri miru, ker navsezadnje res ni prav nič napačnega, če kak rudar svojega tovariša opozori, da po službenem redu spada poldanski odmor njemu, in da ta odmor nikakor ni namenjen za opravljanje brezplačnega dela za podjetje. Tudi gospod Šteiner bi lahko uvidel, da delavci za »Bog lonaj« živeti ne morejo. In če pa je kdo izmed delavcev »soci« ali ne, to njega enostavno nič ne briga.

Razne vesti.

Novo obrtno sodišče. V Judenburgu je vlada ustanovila novo obrtno sodišče. Njegov delokrog bo sodnijski okraj Judenburg-Knitelfeld. Priprave za volitev prisednikov novega obrtnega sodišča, ki začne s prvim aprilom t. l. delovati, se že vrše.

V Štorah pri Celju je umrl nedavno ravnatelj tamošnjih fužin in premogovnika Jellek. Jellek je bil predsednik Spodnje Štajerske rudarske zdruge in so ga kot takega tudi delavski odborniki te zdruge, ki so imeli večkrat z njim opraviti, poznali.

Konsumno društvo kot rudniški podjetnik. V Northamptonshire na Angleškem je neka konsumna zadruga kupila velik kompleks zemljišča, na katerem se nahaja cela vas, za 840.000 mark (vrednost nemškega denarja). Veliko zemljišče je kupila zaradi tega, kjer se tamkaj nahajajo velikanske množine rude, katero bo v lastni upravi kopala in bo v to svrhu izvedla obširne naprave.

Najvažnejša naloga vsake gospodinje je, da pri nakupovanju blaga pazi na njegovo kakovost in na njegovo ceno. Oboje mora biti v soglasju: dobro blago za nizko ceno. Tako blago je gotovo Kolinska kavna primes, ki se po svoji izvrstni kakovosti tako odlikuje, da si je zaslužila ime najboljšega kavnega pridatka. Njena važna lastnost je med drugim tudi ta, da kava, kateri smo je pridejali, porabi mnogo manj sladkorja, ki je — kakor znano — prav draga reč. Zato zahtevajte pri trgovcu ali pa v konsumu — kjer že kupujete — izrecno samo Kolinsko kavno primes!

LISTNICA UREDNIŠTVA IN UPRAVNIŠTVA.

Velenje. Mnenja smo, da imate v misli lepake, ker 50 malih ročnih vabil res ne bi se splačalo delati. Naznanjamo vam torej, da 50 primernih lepakov (plakatov) stane 7 do 8 kron. 1000 zavitekov kakršne rabite, potem pa 800 praznih listkov ter 200 listkov s številkami od 1 do 20 stane vse skupaj 4 K 50 v. Manjše število zavitekov ter manjše število listkov s številkami, recimo od 1 do 100 stane primerno manj. Številke za na dobitke prilepiti stanejo le nekaj vinarjev. V slučaju naročitve dobite lahko vse tekom enega tedna. Pišite nam.

Možice. Veseli nas, da smo ustregli. Račun, ki ne bo pretiran, vam kmalu pošljemo. Kadar boste zopet kaj rabili, nam le pišite.

Možice. Iz zanesljivega vira smo izvedeli, da vsebina članka v številki »Rudarja« glede pipčarskega kluba v Možicah povsem ne odgovarja resnici. Z ozirom na dejstvo, da ne maramo delati nikomur krivice, izjavljamo, da vsebino članka, katerega smo posneli po nekem drugem listu, v kolikor ne odgovarja resnici lojalno preklicujemo. Dejstvo pa je, da je Nabernek storil smrt. Izjavljamo pa tudi, da stojimo slejkoprej na stališču, da delavstvo upošleno pri rudništvu spada v svoje strokovno organizacijo, ki tudi lahko skrbi za potrebno razvedrilo, nikamor pa ne drugam. — **Članom Unije in naročnikom.** Ta številka »Rudarja« se je nekoliko zakasnela zaradi obilega dela v tiskarni.

Rudarji, agitirajte med svojimi tovariši za pristop v strokovno organizacijo, in širite povsod »Rudarja« in »Zarjo«.

I. Jax & sin, Ljubljana

Dunajska cesta šte. 17
priporoča svojo bogato zalogo
šivalnih strojev

za rodbino in obrt.

Stroji za pletenje
(Strickmaschinen).

Pisalni stroji »Adler«

Vozna kolesa.

Ceniki zastoj in franko.

Koder prebivajo Slovenci, povsod je razširjen

„Slov. Ilustr. Tednik“

Vsakdo ga rad čita.

Naročite si ga in pridobivajte mu novih naročnikov.